

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

03 iunie 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

președinte – Petru Ursache,

judcători – Constantin Alerguș, Ghenadie Nicolaev, Vladimir Timofti, Iurie Bejenaru,

a judecat în ședință publică recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Radu Sâli, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 07 noiembrie 2013 și cel al avocatului Ion Istrati în numele inculpatei Sitișco Nadejda, împotriva sentinței Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 30 iulie 2013 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 07 noiembrie 2013, în cauza penală în privința lui

Sitișco Nadejda Vladimir,

născută la 13 iulie 1964, originară și domiciliată în r-nul Călărași, s. Drăgușenii Noi.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

- 1. de la 03 mai 2011 - pînă la 30 iulie 2013 (instanța de fond);*
- 2. de la 26 septembrie 2013 - pînă la 07 noiembrie 2013 (instanța de apel);*
- 3. de la 04 februarie 2014 - pînă la 03 iunie 2014 (instanța de recurs ordinar).*

Procedura de citare a fost legal executată.

S-au prezentat:

Procurorul Sergiu Crijanovschi, care a susținut recursul ordinar declarat, solicitînd admiterea lui, cu respingerea recursului declarat de avocatul Ion Istrati în numele inculpatei Sitișco Nadejda, ca fiind nefondat.

Apărătorul Ion Istrati și inculpata Sitișco Nadejda, care au solicitat admiterea recursului ordinar declarat, iar recursul declarat de procuror, să fie respins, ca neîntemeiat.

Avocatul Tăut Gheorghe și părțile vătămate Josan Maria, Josan Grigore, au solicitat admiterea recursului acuzatorului de stat și respingerea recursului declarat de avocatul Ion Istrati în numele inculpatei Sitișco Nadejda, ca fiind nefondat.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 30 iulie 2013, Sitișco Nadejda a fost condamnată în baza art. 190 alin.(5) Cod penal, la 3 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții în sistemul financiar al țării pe un termen de 1 an.

În temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei stabilite a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 1 an.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a reținut că Sitișco Nadejda avînd scopul și intenția de a dobîndi ilicit bunurile altei persoane, alcătuiind un plan criminal, dîndu-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzînd urmările lor prejudiciabile și, admițînd în mod conștient survenirea acestora, prin înșelăciune de abuz de încredere, profitînd de starea sănătății a surorii sale Josan Maria, care este lipsită de capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale și a le determina, adică acționa fără discernămînt, conform raportului de expertiză psihiatrică legală staționară nr. 54 sn din 2009, la 04 august 2004 a încheiat cu ultima un contract fictiv de vânzare-cumpărare a casei de locuit nefinisate din s. Grătiești, str. Brîncuși 18, mun. Chișinău, cod cadastral 0155217494, fără a achita banii indicați în contract, iar ulterior, pentru a duce în eroare organul de urmărire penală, a înstrăinat imobilul respectiv rudelor sale, cauzîndu-i familiei Josan o pagubă în proporții deosebit de mari, în sumă totală de 320 000 lei.

3. Sentința nominalizată a fost contestată cu apel de către acuzatorul de stat V. Olărescu și inculpata Sitișco N., care au solicitat:

- procurorul, care invocînd blîndețea pedepsei, și anume, la stabilirea pedepsei instanța de fond n-a ținut cont de prevederile art. 75 Cod penal, de gravitatea infracțiunii comise, precum nici nu s-a pronunțat în sentință asupra acțiunii civile înaintată de părțile vătămate, a solicitat casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărîri cu condamnarea inculpatei Sitișco

Nadejda conform învinuirii înaintate, cu excluderea art. 79 și 90 Cod penal, iar acțiunea civilă înaintată de a fi admisă integral.

- inculpata Sitișco N., care a solicitat casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie achitată, considerându-se nevinovată, motivînd că instanța de fond a condamnat-o ilegal, pentru faptul că, prin înșelăciune și abuz de încredere, profitînd de starea sănătății a lui Josan M., a încheiat cu ultima contractul de vânzare-cumpărare din 04.08.2004, fără a-i achita banii indicați în contract. Consideră, superficială poziția acuzării, în acest aspect, fiindcă în cadrul examinării cauzei a fost audiată în calitate de martor Sitișco Ana, mama acestora, care a declarat cu certitudine, în ce circumstanțe a avut loc achitarea banilor. Contractul de vânzare-cumpărare încheiat la 04.08.2004 a fost încadrat în forma și procedura legală a unui act juridic, fapt confirmat prin declarațiile notarului Cobăneanu A. Prin urmare, răspunsul nr. 21 din 25.05.2008 parvenit de la procurorul din Procuratura mun. Chișinău, Chelsa O., la fel se confirmă că contractul a fost autentificat în conformitate cu prevederile legislației, precum și prin hotărîrea judecătorească definitivă și irevocabilă din 30.06.2008 nu stabilește careva vicii ale contractului de vânzare-cumpărare din speță.

Mai mult ca atît, la audierea sa în calitate de bănuită, aducerea la cunoștință a ordonanței de dispunere a efectuării expertizei psihiatrice legale, a fost lipsită de apărător desemnat din oficiu, fapt prin ce i-au fost încălcate drepturile procedurale, sau, prezența apărătorului la efectuarea acestor acțiuni era necesară de a-i explica semnificația acestora, de a-și exercita dreptul la înaintare a cererilor și obiecțiilor, precum și trezesc dubii în baza căror acte a fost dispusă efectuarea expertizei psihiatrice legale, după 5 ani de zile.

Astfel, raportul nominalizat îl consideră inadmisibil care, prin prisma dispoziției art. 94 Cod de procedură penală, nu poate servi drept probă, deoarece la efectuarea urmăririi penale nu i-a fost adus la cunoștință conținutul, prin ce a fost lipsită de dreptul de a se expune asupra legalității și complexității lui, fiindu-i îngădit dreptul la contestarea acestuia.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 07 noiembrie 2013, a fost respins, ca nefondat apelul declarat de inculpată,

admis apelul declarat de procuror, inclusiv din alte motive și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care:

- Sitișco Nadejda a fost condamnată în baza art. 190 alin.(4) Cod penal, cu aplicarea art. 79 Cod penal, la 5 ani închisoare.

În temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei stabilite a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 3 ani.

Acțiunea civilă înaintată de Josan Grigore, Josan Maria a fost admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirii să se pronunțe instanța de judecată, în ordinea civilă.

5. La adoptarea soluției date, instanța de apel a reținut că, instanța de fond a stabilit corect situația de fapt și vinovăția inculpatei în săvîrșirea infracțiunii incriminate, care a fost dovedită cu certitudine și fără echivoc însă, greșit a calificat acțiunile lui Sitișco Nadejda în baza art. 190 alin. (5) Cod penal – *escrocheria, adică dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari*, or, în acțiunile inculpatei se conțin elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, *escrocheria, adică dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții mari*.

Colegiul penal a conchis că instanța de fond corect a concluzionat că, Sitișco Nadejda, profitînd de starea sănătății surorii sale, care era lipsită de capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale și de a le determina, adică acționa fără discernămînt – conform raportului de expertiză psihiatrică legală staționară nr. 54 sn-2009, la 04 august 2004, a încheiat cu ultima un contract fictiv de vânzare-cumpărare a casei de locuit nefinisate din s. Grătiești, str. Brîncuși 18, mun. Chișinău, cod cadastral 0155217494, fără a achita banii indicați în contract, pentru bunul imobil, care, ulterior, l-a înstrăinat rudelor sale.

Astfel, a dobîndit ilicit imobilul respectiv ce aparținea familiei Josan, cauzîndu-le acestora o pagubă materială în sumă de 72 000 lei.

Instanța a apreciat ca fiind incorectă poziția instanței de fond privind încadrarea juridică a acțiunilor inculpatei Sitișco Nadejda în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, deoarece potrivit probelor prezentate și cercetate în cadrul examinării cauzei, nu a fost confirmat faptul că, la momentul

comiterii infracțiunii imobilul din com. Grătiești, str. Brîncuși 18, mun. Chișinău, era valorat la prețul de 320 000 lei.

Mai mult ca atât, din declarațiile părților vătămate Josan Maria, Josan Grigore, declarațiile inculpatei Sitișco Nadejda, a notarului Cobăneanu Angela rezultă că, valoarea bunului imobil supus înstrăinării, la momentul întocmirii contractului de vânzare-cumpărare din 04.08.2004, constituia suma de 72 000 lei.

În confirmarea acestora, instanța a reținut certificatul eliberat de Agenția Națională Cadastru din 03.08.2004, cu nr. 14846/B și extrasul din Registrul bunurilor imobile, eliberat la 03.08.2004 (f.d.129-130, vol.II).

Prin urmare, suma de 320 000 lei, invocată ulterior de către părțile vătămate Josan Maria, Josan Grigore, precum și certificatul prezentat de la Bursa Imobiliară „Lara” din 11.02.2008, în confirmarea acesteia, nu pot fi puse la baza învinuirii înaintate or, o atare apreciere este eronată, ținând cont de prevederile art. 8 Cod penal, potrivit cărora, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei, iar conform prevederilor art. 9 Cod penal, timpul săvârșirii faptei se consideră timpul când a fost săvârșită acțiunea (inacțiunea) prejudiciabilă indiferent de timpul survenirii urmărilor.

Instanța de apel a reținut că suma cuantumului prejudiciului cauzat părților vătămate la momentul comiterii infracțiunii constituia 72 000 lei, motiv din care consideră necesar și corect de a încadra juridic acțiunile inculpatei Sitișco Nadejda în baza prevederilor art. 190 alin. (4) Cod penal.

Referitor la argumentul inculpatei, precum că există decizia irevocabilă a Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție prin care instanța s-a expus asupra valabilității actului juridic – *contractul de vânzare-cumpărare din 04.08.2004*, instanța îl consideră neîntemeiat, fiindcă la momentul examinării cauzei civile, nu era stabilită lipsa de discernământ a M. Josan în timpul întocmirii contractului.

Conform materialelor cauzei, la plîngerea părții vătămate Josan Grigore din 15.08.2008 adresată CPS Rîșcani, mun. Chișinău, prin ordonanța procurorului în Procuratura Rîșcani, mun. Chișinău din 16.02.2009 a fost pornită urmărirea penală în privința lui Sitișco Natalia în baza art. 195 alin.(2) Cod penal. La demersul părții vătămate Josan Maria,

prin ordonanța procurorului în Procuratura Rîșcani, mun. Chișinău din 14 mai 2009 (f.d.173, vol.I), a fost dispusă efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar în privința ultimei.

Potrivit raportului de expertiză psihiatrică legală staționară nr. 54 sn-2009 din 10.06.2009 s-a constatat că, *„în perioada întocmirii contractului de vânzare-cumpărare a casei de locuit nefinisate, care figurează pe dosar iulie-octombrie 2004 și în special pe 04.08.2004, Josan Maria a dezvoltat o stare de decompensare situațională, cu sindromul depresiv-delirant, cu iluzii și interpretări delirante fragmentare, tensionare emoțională crescută, dereglări afective pronunțate cu gânduri suicidale, cu sugestibilitate crescută, determinînd-o la acțiuni și hotărîri nehibzuite, fiind influențată de cei din jur, adică era lipsită de capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale și de a le determina, acționa fără discernămînt”*.

Mai mult, acest raport de expertiză psihiatrică legală staționară nr. 54 sn-2009 din 10.06.2009, nu a fost contestat de către inculpată, astfel, instanța de judecată corect a concluzionat că, aceasta din urmă indică la nulitatea relativă a actului juridic.

La fel, nu și-a găsit confirmare nici argumentul inculpatei referitor la încălcarea drepturilor sale procedurale la urmărirea penală și anume – audierea sa în calitate de bănuită și aducerea la cunoștință a ordonanței de dispunere a efectuării expertizei psihiatrice legale, a avut loc în lipsa unui apărător ales sau desemnat din oficiu, deoarece, verificînd materialele cauzei penale, Colegiul a constatat că, procesul-verbal de audiere în calitate de bănuită și procesul-verbal de aducere la cunoștință a drepturilor și obligațiilor din 31.07.2009, sunt semnate de bănuită, precum și de avocatul Munteanu Angela (f.d.194, 196-198, vol.I).

Totodată, critic au fost apreciate și declarațiile martorului Sitișco Ana, care este mama părții vătămate și a inculpatei, date în cadrul examinării cauzei, unde ultima a declarat că, *„la ea acasă, în prezența sa de către Sitișco Nadejda au fost achitați banii familiei Josan, după care au plecat la Chișinău să facă actele pe casă”*, deoarece, acestea vin în contradicție cu declarațiile părților vătămate și a martorilor audiați, potrivit cărora, mama acestora cunoștea despre intenția fiicelor de a semna contractul fictiv și scopul

acestuia, precum și de neplăcerile iscate în urma întocmirii contractului, dorind soluționarea litigiului pe cale amiabilă.

Instanța a reținut în argumentarea acestora și declarațiile notarului Cobăneanu Angela care a explicat că, „*la întrebarea sa privind condițiile achitării pentru procurarea imobilului, deoarece în contractul care urma să fie întocmit, era necesar de stipulat această prevedere, Josan Maria și Sitișco Nadejda au declarat că se vor achita după încheierea contractului de vânzare-cumpărare. În prezența sa, la momentul autentificării contractului, Josan M. și soțul acesteia nu au declarat că au primit suma indicată în contract (72000 lei), iar Sitișco N. și Sitișco A. nu au declarat că ar fi achitat cet. Josan Gr. și Josan M. suma dată sau o altă sumă. În prezența sa, suma indicată în contractul de vânzare-cumpărare a imobilului nu a fost transmisă cet. Josan Gr. și Josan M. de către inculpată sau fiica acesteia*”.

Ținând cont de cele menționate și de faptul că, martorul Sitișco Ana este de vîrstă înaintată și locuiește cu inculpata, în aceeași casă, în s. Drăgușenii Noi, r-nul Hîncești, declarațiile acesteia urmează a fi apreciate critic, ca fiind depuse în scopul evitării atragerii la răspundere penală a fiicei sale Sitișco Nadejda.

Referitor la pedeapsa aplicată, instanța de apel a menționat că la numirea acesteia ține cont de motivul și gravitatea infracțiunii săvîrșite – fiind o infracțiune gravă, de persoana condamnată, de circumstanțele cauzei, că pentru prima dată este atrasă la răspundere, de comportamentul inculpatei care se caracterizează pozitiv, are o vîrstă precară, părțile în proces sunt rude, prin urmare, corijarea și reeducarea ei poate avea loc cu aplicarea unei pedepse cu închisoarea, executarea căreia să fie suspendată condiționat. Precum și în temeiul art. 79 Cod penal, să-i fie aplicată o pedeapsă mai blîndă, decît cea prevăzută de legea penală.

La fel, instanța a considerat de a admite în principiu acțiunea civilă înaintată de părțile vătămate Josan Grigore, Josan Maria, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

6. Împotriva deciziei instanței de apel, a declarat recurs ordinar acuzatorul de stat, care invocînd temeiurile de drept prevăzute la art.427

alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, solicită, casarea hotărârii contestate, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, invocând că la adoptarea sentinței instanța de fond corect a calificat acțiunile inculpatei conform art. 190 alin. (5) Cod penal, iar instanța de apel eronat a recalificat acțiunile acesteia conform art. 190 alin. (4) Cod penal, deoarece toate probele în cumul, demonstrează cauzarea unei daune în proporții deosebit de mari.

În argumentarea cerințelor a invocat declarațiile părții vătămate Josan Maria, ale martorilor Sitișco V., Savca N., precum și certificatul prezentat de Bursa Imobiliară „Lara” din 11.02.2008, care confirmă că dauna cauzată este de 320 000 lei, probe care au fost apreciate critic de instanța de apel.

Consideră că instanța de apel pripit și nefondat și-a întemeiat soluția de apreciere a cuantumului prejudiciului cauzat în baza datelor stipulate în contractul de vânzare-cumpărare care de fapt a fost unul fictiv, neținând cont de prejudiciul real cauzat părților vătămate prin acțiunile infracționale. La fel, a menționat că nu poate fi pusă la baza aprecierii cuantumului prejudiciului reflectat în certificatul eliberat de Agenția Națională Cadastru din 03.08.2004 și extrasul din Registrul bunurilor imobile, eliberat la 03.08.2004, deoarece acestea nu reflectă valoarea reală de piață, a imobilului dat, astfel fiind diminuat prejudiciul real cauzat părților vătămate.

6.1. Recurs ordinar a declarat și avocatul Istrati Ion în numele inculpatei Sitișco Nadejda, care invocând temeiul de drept prevăzut la art. 427 alin.(1) pct.6), 8) și 12) Cod de procedură penală, solicită casarea hotărârilor judecătorești cu dispunerea achitării inculpatei Sitișco N., invocând că ulterior va depune un supliment la recurs, cu argumentarea motivelor.

7. Judecând recursurile ordinare în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul acuzatorului de stat urmează a fi respins, ca inadmisibil, iar cel al avocatului în numele inculpatului admis, din următoarele considerente.

Conform art. 427 alin.(1) pct.6), 8) și 12) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile

de drept comise de instanța de apel, inclusiv și în cazul în care instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, nu au fost întrunite elementele infracțiunii și cînd faptei săvîrșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

Potrivit art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnaților.

Analizînd argumentele invocate în recursul ordinar înaintat de avocatul Ion Istrati în numele inculpatei Sitișco Nadejda, în raport cu soluția adoptată de instanțele judecătorești inferioare și actele cauzei, instanța de recurs conchide că, în speță există erori de drept, care se cuprind în temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) și 12) Cod de procedură penală.

În acest aspect, Colegiul lărgit va statua și asupra respectărilor prevederilor art. (1) alin.(3) Cod procedură penală, care, referitor la scopul procesului penal, stipulează că organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sînt obligate să activeze în așa mod încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată.

În conformitate cu prevederile art.113 Cod penal, atît prima instanță, cît și cea de apel, era obligată să deducă din actele cauzei *„...determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvîrșite și semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală”*.

Astfel, Colegiul penal menționează că, temeiul invocat de recurent - *„nu sunt întrunite elementele infracțiunii”* este prezent atunci, cînd instanța ce a judecat cauza a comis în această parte o eroare de drept, cum ar fi situația prin care în hotărîrea judecătorească s-a făcut referire la săvîrșirea infracțiunii, dar nu au fost stabilite faptele sau împrejurările de fapt care corespund elementelor constitutive ale infracțiunii respective.

Așa fiind, se observă că, temeiul la care se face trimitere în recurs, este prezent în speța examinată din punctul de vedere al existenței erorii de drept care, cu certitudine determina necesitatea casării hotărîrilor pronunțate de către instanța de fond și apel în cauza lui Sitișco Nadejda.

Prin urmare, temeiurile invocate de recurent în recurs, conțin indicii în sensul că, fapta incriminată inculpatei nu corespunde elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(4) Cod penal. La fel, nici mijloacele de probă prin intermediul cărora, instanțele de judecată și-au motivat presupusa soluția de constatare a elementelor constitutive ale infracțiunii, nu deduc din starea reală de fapt incriminată inculpatei.

În pct. 15 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 23 din 28.06.2004 *“Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”*, se menționează că, instanțele de judecată vor lua în considerație faptul că, -

„... primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament poate fi calificată ca escrocherie doar în cazul în care făptuitorul, încă la momentul intrării în stăpânire asupra acestor bunuri, urmărea scopul sustragerii lor și nu avea intenția să-și execute angajamentul asumat.

Alături de alte circumstanțe, intenția este demonstrată prin:

- *situația financiară extrem de neprielnică a persoanei, care-și asumă angajamentul, la momentul încheierii tranzacției;*
- *lipsa de fundamentare economică și caracterul nerealizabil al angajamentului asumat;*
- *lipsa unei activități aducătoare de beneficii, necesare onorării angajamentului;*
- *achitarea veniturilor către primii deponenți din contul banilor depuși de deponenții ulteriori;*
- *prezentarea, la încheierea tranzacției, a unor documente false;*
- *încheierea tranzacției în numele unei persoane juridice inexistente sau înregistrate pe numele unei persoane de care se folosește o altă persoană pentru a-și atinge interesele etc.”*

Astfel, în hotărârile instanței de fond și de apel, este stabilit că una din probe ce demonstrează vinovăția lui Sitișco N. este raportul de expertiză psihiatrică legală staționară nr. 54 sn. 2009 din 10.06.2009 în privința lui Josan M., potrivit căruia s-a constatat că Josan M. era lipsită de capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale și de a le determina, acționând fără discernământ, iar inculpata având scopul și intenția de a dobândi ilicit bunurile altei personae, prin înșelăciune și abuz de încredere, profitând de starea sănătății surorii sale, la 04.08.2004 a încheiat cu aceasta un contract

fictiv de vânzare-cumpărare a casei de locuit nefinisate din s. Grătiești, str. Brîncuși 18.

Pe lângă aceasta, după cum rezultă din materialele cauzei, la baza hotărîrilor de condamnare a lui Sitișco Nadejda au fost puse în exclusivitate declarațiile părților vătămate Josan M., Josan Gh., martorilor Sitișco V., Savca N., Sitișco A., Cobăneanu A., însă, nu au fost supuse aprecierii corespunzătoare o parte a declarațiilor unor martori și a altor probe, cum sunt:

- *declarațiilor inculpatei Sitișco N.* care a declarat, că în anul 2004 a dorit să procure o garsonieră pentru fiica sa. Sora ei, Josan Maria i-a propus să cumpere de la ea casa nefinisată din s. Grătiești, la un preț mai redus, deoarece aceasta pierduse actele de proprietate pe casă, cu înțelegerea ca să le perfecteze inculpata. Bani pentru imobil i-a transmis lui Josan M., înainte de a pleca la notar ca să încheie contractul de vânzare-cumpărare. Notarul le-a explicat drepturile și obligațiile, unde a primit acordul de vânzare a casei, inclusiv și de la soțul surorii sale, Josan G., care era coproprietar. Ulterior, prețul imobilelor a crescut, iar Josan M. a început să mai solicite bani pentru casă. A menționat că la transmiterea sumei de 72000 lei pentru procurarea casei din s. Grătiești, au fost prezenți – soțul, mama și fiica.

- *declarațiile martorului Sitișco Ana* (mama inculpatei și a părții vătămate), care confirmă faptul transmiterii banilor de către Sitișco N. lui Josan M.;

- *declarațiile martorului Cobăneanu A.* (notarul care a autentificat contractul de vânzare-cumpărare a imobilului), care a comunicat că dînsa a legalizat contractul de vânzare-cumpărare a casei din s. Grătiești, str. Brîncuși 18. La încheierea contractului a fost prezent și soțul vînzătoarei care a depus declarație pentru înstrăinarea casei de locuit. La întrebarea sa privind achitarea banilor pentru procurarea imobilului, a primit răspuns că se vor clarifica acasă. Aceste cuvinte a spus vînzătoarea. Cumpărătorul nu a spus nimic. Părțile care încheiau contractul de vânzare-cumpărare erau adecvate și își dădeau seama ce se petrece, erau conștiente ce fac.

- *decizia Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30.07.2008*, potrivit căruia s-a decis respingerea acțiunii civile la cererea de chemare în judecată a lui Josan Gr. împotriva lui Josan M.,

Sitișco N., cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare, împărțirea bunului și obligarea intabulării dreptului de proprietate conform cotelor-părți rezultate din împărțire, obligarea predării bunului imobil. Instanța de recurs constată, că Colegiul civil corect a conchis, că potrivit art. 221 alin.(1) Cod civil, actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice (actul juridic fictiv) este nul. Mai mult ca atât, voința declarată la notar corespunde voinței reale.

- *contractul de vânzare-cumpărare nr.1549 din 04 august 2004, a imobilului din s. Grătiești, str. Brîncuși nr.18, mun. Chișinău, potrivit căruia clar este prevăzut în acesta că vânzătorul – Josan M. a vândut bunul imobil din speță, iar cumpărătorul – Sitișco N. a cumpărat, la prețul stipulat în contract, pe care l-a achitat integral.*

La fel, instanța de recurs conchide că este corectă concluzia Colegiului civil care a menționat că în contractul de vânzare-cumpărare este prezent și unul din elementele definitorii ale actului juridic, consfințit în art. 195 Cod civil – intenția de a da naștere, modifica sau stinge drepturi și obligații civile, or, intenția părților de a produce efecte juridice prin încheierea contractului în cauză se confirmă și prin circumstanța predării de către vânzător a bunului cumpărătorului.

De asemenea, împrejurarea precum că prețul nu a fost achitat, se combate de pct.3 al contractului, potrivit căruia prețul vânzării a fost stabilit de comun acord în mărime de 72 000 lei și care i-a fost achitat vânzătoarei integral la data semnării contractului, circumstanță care a fost confirmată prin semnătura părților pe contract.

Astfel, la decizia Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30.07.2008 prin care a fost soluționat recursul pe cauza civilă respectivă au fost formulate repetat cereri de revizuire, care însă nu au modificat în careva mod soluțiile adoptate anterior de instanța de recurs.

Colegiul penal lărgit, menționează faptul că, obiectul juridic special al infracțiunii de escrocherie este constituit din relațiile sociale cu caracter patrimonial, nașterea și dezvoltarea cărora trebuie să se bazeze pe buna-credință și încrederea între subiecții afacerilor, fie persoane fizice, fie juridice; buna-credință și încrederea subiecților raporturilor juridice

patrimoniale se prezumă, iar în anumite cazuri este și protejată prin legea penală.

Latura obiectivă a escrocheriei se exprimă prin dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere.

Astfel, prin *dobândirea ilicită a bunurilor* legiuitorul prezumă un act opus celui licit, efectuat cu rea-credință, prin care făptuitorul obține transmiterea voită în proprietate, posesiune, detenție a bunului mobil sau imobil, a altor valori străine sau dreptul asupra acestora.

Înșelăciunea întrunește în sine variate metode, procedee și tehnici de operare ale făptuitorului – denaturarea informațiilor despre sine sau prin ascunderea unor informații a căror anunțare era obligatorie. Datele false se pot referi atât la personalitatea infractorului sau a altor persoane, cât și la unele obiecte, fenomene. Actele de înșelăciune pot fi înfăptuite pe cale verbală, în scris ori folosind ambele căi simultan.

Abuzul de încredere are la bază relațiile interpersonale stabilite între făptuitor și victimă, care la rândul lor au în suport relații de prietenie, de serviciu, de afaceri etc., care cunoscând o anumită evoluție și având amprenta încrederii, sunt exploatare cu rea-voință de potențialul escroc la realizarea rezoluției infracționale.

Prin oricare dintre cele două modalități – înșelăciunea sau abuzul de încredere – care în realitate se și pot suprapune, făptuitorul induce victima în eroare, îi creează o falsă reprezentare a realității, indiferent de mijloacele utilizate, pentru a realiza transmiterea voită, sub incidența sa ori a altei persoane, a bunului sau dreptului asupra lui.

Pentru existența infracțiunii de escrocherie este necesar ca victima să fi fost indusă în eroare și să fi ajuns la o reprezentare greșită a unei situații sau împrejurări. Aptitudinea unui mijloc sau metode de a induce în eroare depinde și de personalitatea victimei, de gradul de instruire și educație, de mediul din care provine, de starea psihică în care se găsea în momentul săvârșirii faptei.

Iar latura subiectivă a infracțiunii date se manifestă prin vinovăție sub formă de intenție directă.

Primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament poate fi calificată ca escrocherie doar în cazul în care făptuitorul, încă la momentul

intrării în stăpînire asupra acestor bunuri, urmărea scopul de a le sustrage și nu avea intenția să-și onoreze angajamentul asumat.

Astfel, instanța de recurs menționează, că în speță, între Sitișco N. și Josan M. a fost încheiat un contract de vânzare-cumpărare a imobilului, potrivit căruia părțile au convenit asupra acestuia benevol, dîndu-și voința privind acordul la vânzarea casei.

Inculpata nu a avut nici o intenție de a sustrage bunul imobil al părții vătămate, cu atît mai mult că ultima a venit cu propunerea de a vinde casa surorii sale.

Cît privește versiunea părții vătămate Josan M. precum că a încheiat un contract de vânzare-cumpărare fictiv în legătură cu neînțelegerile avute în familie, care urmau cu un divorț, instanța îl consideră ca nefondat și conchide că, necătînd la cele declarate de către partea vătămată, Josan Gr. – soțul acesteia, s-a prezentat la notar, și a semnat declarația privind acordul de înstrăinare a imobilului, care era proprietate comună a soților Josan, mai mult ca atît, notarul le-a explicat părților drepturile și obligațiile la încheierea contractului.

Totodată, Colegiul penal menționează că, raportul de expertiză psihiatrică legală staționară nr. 54 sn.-2009 din 10.06.2009 în privința lui Josan M., a fost efectuat peste o perioadă de aproximativ 5 ani, de la încheierea tranzacției, cu atît mai mult în cadrul unui proces penal, iar pretențiile au fost înaintate după majorarea esențială a prețului pe piața imobiliară.

Cu atît mai mult, că prin încheierea Colegiului civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 04 noiembrie 2009 a fost respinsă, cererea de revizuire depusă de Josan Grigore împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție din 30.07.2008, unde instanța s-a expus în privința raportului de expertiză psihiatrică legală staționară nr.54 sn-2009 din 10.06.2009 efectuată de Instituția Medico-sanitară Publică a Ministerului Sănătății al RM, Spitalul Clinic de Psihiatrie, și anume că acest înscris nu se încadrează în temeiul prevăzut de art. 449 lit.c) Cod de procedură civilă. Or, temeiul prevăzut de art. 449 lit. c) CPC, vizează situația în care la data pronunțării hotărîrii atacate, instanța nu a avut în vedere anumite înscrisuri, deoarece nu i-au putut fi înfățișate de părți din

motive independente de voința lor, înscrisuri care în mod vădit erau de natură să schimbe situația data. Legea prevede, în această privință, doar un singur mijloc de probă, respectiv acela al înscrisurilor în sensul art. 137 CPC, iar nu și rapoartele de expertiză.

Instanța de recurs, menționează că în sensul art. 6 al Convenției Europene, noțiunea de „*acuzatie în materie penală*” este distinctă de noțiunea „*drepturi și obligații cu caracter civil*”, astfel, în cauza *Perez v. Franța din 12.02.2004*, Curtea Europeană a arătat că „...în ciuda existenței unei autonomii a noțiunii de drepturi și obligații cu caracter civil, este necesară analiza legislației interne a statului, atît sub aspectul calificării juridice, cît și în privința conținutului material și a efectelor pe care dreptul intern al statului le conferă pentru ca un drept să poată fi considerat ca avînd un caracter civil”.

În speță, existența contractului de vânzare-cumpărare a imobilului indicat în rechizitoriu, confirmă existența unui drept cu caracter civil și, acest înscris, fiind probe în cauza penală garantau în mod real dreptul părților vătămate de a pretinde la despăgubiri, formulînd o acțiune civilă într-o instanță civilă de drept comun în baza normelor dreptului civil.

Or, Curtea Europeană, în cauza *Ringvold v. Norvegia din 11 februarie 2003*, conchide că „...faptul că o lege, care poate permite o cerere de despăgubire în virtutea dreptului cu privire la prejudiciu, include și elemente obiective constitutive ale unei infracțiuni penale, nu reprezintă, în pofida gravității acestei infracțiuni, un motiv suficient pentru a considera ca persoana responsabilă de *obligațiile cu caracter civil*, să fie acuzată de o infracțiune penală”.

Astfel spus, Curtea Europeană, în cauza *Perez v. Franța din 12.02.2004*, a considerat că, în asemenea cazuri, aplicabilitatea art. 6 atinge limitele sale și a reamintit că, Convenția nu garantează nici dreptul, revendicat de reclamant, la „*răzbunare privată*”, nici „*actio popularis*”. Astfel, nu a admis că dreptul de a urmări sau de a condamna penal terțe persoane trebuie neapărat exercitat în paralel cu exercitarea de către victimă a dreptului de a intenta o acțiune civilă.

În atare situație, apare ca total lipsită de fundamentare în fapt și de drept soluția adoptată de condamnare a lui Sitișco Nadejda, pentru o pretinsă însușire a careva drepturi reale, în baza unei tranzacții imobiliare care a fost petrecută cu respectarea tuturor rigorilor legale în materie și a

cărei legalitate și lipsă de vicii de ordine juridică a fost confirmată prin Hotărâri Judecătorești ale Instanțelor civile, rămase definitive și irevocabile până în prezent, *care are putere de lucru judecat*.

Prin urmare, reluarea procesului de judecată ar încălca principiul securității raporturilor juridice, care presupune respectul față de principiul lucrului judecat, iar încălcarea principiului enunțat ar crea o situație incompatibilă cu principiul preeminenței dreptului, pe care Republica Moldova s-a angajat să-l respecte odată cu ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04 noiembrie 1950.

Poziția procesuală a părții apărării, - casarea hotărârilor de condamnare a inculpatei cu pronunțarea unei hotărâri de achitare, fără dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, corespunde și jurisprudenței CEDO, deoarece încălcările legislației procesual penale comise de către autoritățile de stat la examinarea cauzei date, nu pot fi imputate acuzatului și nu ar trebui să-l plaseze pe acesta într-o situație defavorabilă în propriul recurs.

Astfel, în hotărârea sa *Ștefan vs România din 6 aprilie 2010*, CEDO a menționat că procurorul avea obligația de a reflecta preținsele erori înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive, CEDO consideră că Statul este cel care trebuie să își asume erorile comise de parchet sau de instanța de judecată și că acele erori nu trebuie reparate în detrimentul persoanei vizate în procedura în cauză.

Mai mult ca atât, conform unei jurisprudențe constante a CEDO, retrimiteria cauzelor la rejudecare este în mod obișnuit dispus ca rezultat a erorilor comise de instanțele de judecată, repetarea unor asemenea retrimiteri în cadrul unuia și aceluiași proces dezvăluie o deficiență gravă a sistemului judecătoresc, ceea ce afectează dreptul persoanei la un proces echitabil într-un termen rezonabil, drept garantat de art. 6 alin. (1) din Convenție (*hotărârea Cravenco v. Moldova, § 50, din 15 ianuarie 2008*).

7.2. Referitor la recursul procurorului, acesta va fi respins ca inadmisibil, din motiv că argumentele invocate sunt neîntemeiate.

Procurorul a invocat ca temei de declarare a recursului pct. 6) alin. (1) ale art.427 Cod de procedură penală.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când instanța nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

Însă, instanța de recurs constată că, recursul procurorului nu cuprinde o careva argumentare din punct de vedere ale temeiului stipulat în pct. 6) alin. (1) ale art. 427 Cod de procedură penală.

Argumentele invocate referitor la procedura de apreciere a probelor, țin de starea de fapt a cauzei, iar stabilirea acesteia este de competența instanțelor ierarhic inferioare.

Potrivit art. 389 Cod procedură penală, sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată. Sentința de condamnare nu poate fi bazată pe presupuneri sau, în mod exclusiv ori în principal, pe declarațiile martorilor depuse în timpul urmăririi penale și citite în instanța de judecată în absența lor. Pornind de la aceste prevederi legale instanța reiterează că acuzarea lui Sitișco Nadejda este bazată în exclusivitate pe declarațiile părților vătămate Josan M., Josan Gr., confirmate partial de martorii Sitișco V., Savca N., care, după cum s-a menționat, sunt surori și care cunosc circumstanțele cauzei din cuvintele primei.

Toate contradicțiile și divergențele menționate pun sub îndoială probarea învinuirii, iar potrivit art. 8 alin. (3) Cod de procedură penală, toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile prezentului cod, au fost interpretate în favoarea inculpatei.

Ținând cont de cele enunțate, Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție admite recursul declarat de avocatul Istrati I. în numele inculpatei, casează total sentința primei instanțe și decizia instanței de apel în privința lui Sitișco Nadejda, cu achitarea acesteia de sub învinuirea adusă de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, în temeiul pct. 3) al alin. (1) al art. 390 Cod de procedură penală, adică din motiv că

fapta nu întrunește elementele infracțiunii, iar cel al acuzatorului de stat, urmează a fi respins, ca inadmisibil.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 1), alin. 2) lit. b) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Radu Sâli.

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Ion Istrati în numele inculpatei Sitișco Nadejda, casează total sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 30 iulie 2013 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 07 noiembrie 2013 și pronunță o nouă hotărâre prin care *Sitișco Nadejda Vladimir* se achită de sub învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, pe motiv că fapta inculpatei nu întrunește elementele infracțiunii.

Decizia este irevocabilă, pronunțată în ședință publică la 08 iulie 2014, ora 10⁰⁰.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Constantin Alerguș

Ghenadie Nicolaev

Vladimir Timofti

Iurie Bejenaru